

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stads- en dorps- gezichten en het bestemmings- plan

Gemeenten stellen bestemmingsplannen vast voor rijksbeschermden stads- en dorpsgezichten. Hoe kan de cultuurhistorische waarde van die gezichten het beste in zo'n plan verankerd worden? Deze gids geeft antwoord en biedt daarmee een handreiking aan gemeenten.

GIDS WETTEN EN REGELINGEN 2 | 2012

Een betekenisvol toekomstperspectief

De voormalige werkkolonie Frederiksoord-Wilhelminaoord in Drenthe, van de Maatschappij van Weldadigheid uit 1818, is tegenwoordig een beschermd dorpsgezicht. Kolonisten uit de steden moesten destijds de woeste veengronden ontginnen om in hun onderhoud te voorzien. Deze vorm van armoedebestrijding door werkverschaffing leidde tot een strak georganiseerd, blokvormig landschap. De gebiedsvisie 'Monument in beweging' geeft richting aan de ontwikkeling van het gebied. Functiewijziging, bedrijfsverplaatsing, herbouw van koloniewoningen, herstel van het wegen- en lanenpatroon en van het watersysteem gaan daarbij hand in hand. Ook wordt de oorspronkelijke maatschappelijke betekenis opgepakt. De doelstelling van de Maatschappij van Weldadigheid van werk, levensonderhoud en onder-richt voor kansarme en hulpbehoevende groepen krijgt een vervolg. Het bestemmingsplan beschermt enerzijds de cultuurhistorische waarde en maakt anderzijds nieuwe ontwikkelingen mogelijk volgens de gebiedsvisie.

INLEIDING

Op grond van artikel 35 van de Monumentenwet 1988 kunnen stads- en dorpsgezichten beschermd worden door de rijksoverheid. De cultuurhistorische waarde van de gezichten wordt beschermd door bij veranderingen rekening te houden met het bijzondere karakter. En niet door het gebied te bevriezen, zoals wel eens gedacht wordt. Het uitgangspunt is de historische structuur en ruimtelijke karakteristiek van het gebied te behouden, maar vooral ook te versterken en te benutten bij ontwikkelingen.

Deze gids gaat over rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten en niet over gemeentelijke beschermd stads- en dorpsgezichten. Regels die daar gelden, komen voort uit gemeentelijk beleid en lokale verordeningen. In de gids *Beschermd stads- en dorpsgezichten* kunt u meer lezen over de achtergrond en het doel van het instrument rijksbeschermd gezicht.

De feitelijke bescherming van een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht wordt op grond van artikel 36 van de Monumentenwet 1988 geregeld in een gemeentelijk bestemmingsplan. Dat wordt dan een 'beschermend bestemmingsplan' genoemd. Met een bestemmingsplan legt een gemeente de bestemmingen van de grond en de bouwwerken in een bepaald gebied vast. In zo'n plan wordt ook vastgelegd waar en wat gebouwd of aangelegd mag worden. Binnen een rijksbeschermd gezicht is voor het slopen van een bouwwerk een omgevingsvergunning nodig en geldt een beperking van het aantal vergunningvrije bouwactiviteiten. Op de sloopvergunning wordt nader ingegaan onder het kopje *Sloop – nieuwbouw* van deze gids. Informatie over vergunningvrije bouwactiviteiten vindt u in het informatieblad *Monumenten en beschermde gezichten: Vergunningvrije werkzaamheden* en in de brochure *Vergunningvrij: Informatie voor professionals*. Deze brochures en de gids *Beschermd stads- en dorpsgezichten* zijn te downloaden van www.cultureelerfgoed.nl.

SOORTEN BESTEMMINGSPLANNEN

Een bestemmingsplan wordt vastgesteld op grond van de *Wet ruimtelijke ordening*. Elk bestemmingsplan bestaat uit een toelichting, uit regels en uit een zogenoemde verbeelding. Dat laatste is een plankaart. De gemeente kan kiezen voor een gedetailleerd of een globaal bestemmingsplan. Het inbouwen van flexibiliteit biedt de gemeente mogelijkheden om zonder een herziening van een bestemmingsplan in te spelen op ontwikkelingen of gewijzigde omstandigheden. Dit kan door flexibiliteitsbepalingen op te nemen in de vorm van een zogeheten uitwerkingsplicht, wijzigingsbevoegdheid, afwijkingsbevoegdheid of het stellen van nadere eisen.

Frederiksoord en
Wilhelminaoord
in volle glorie

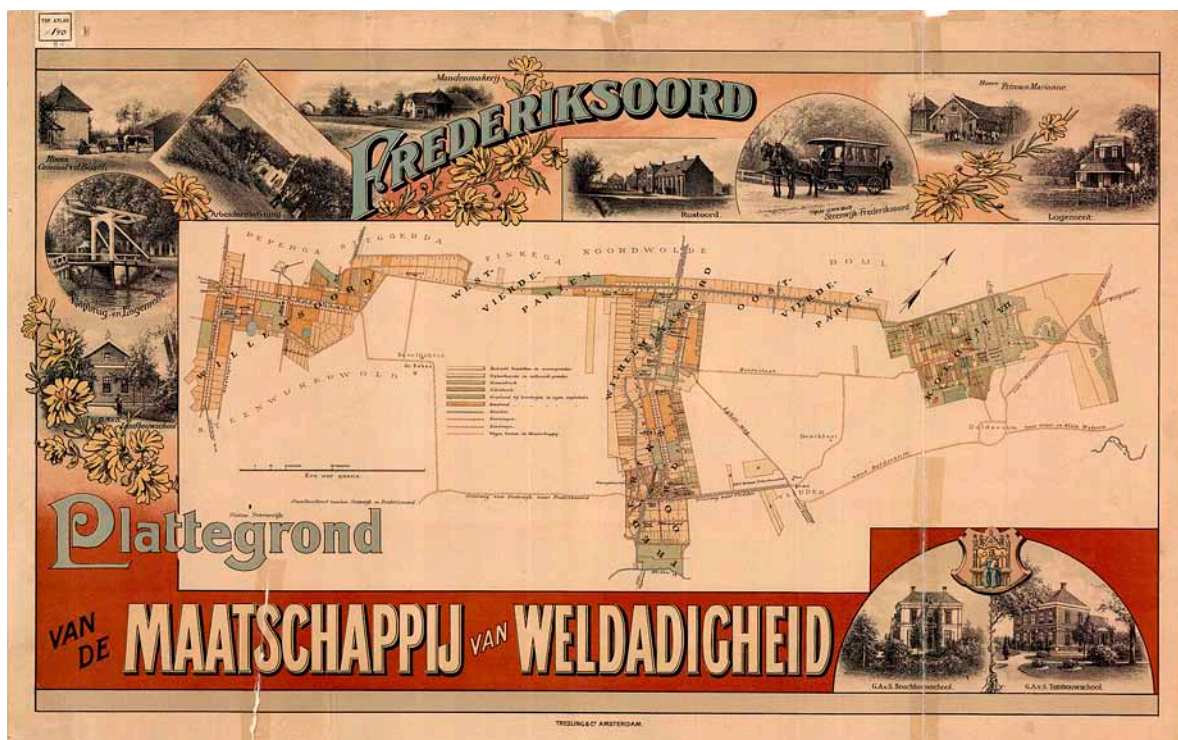
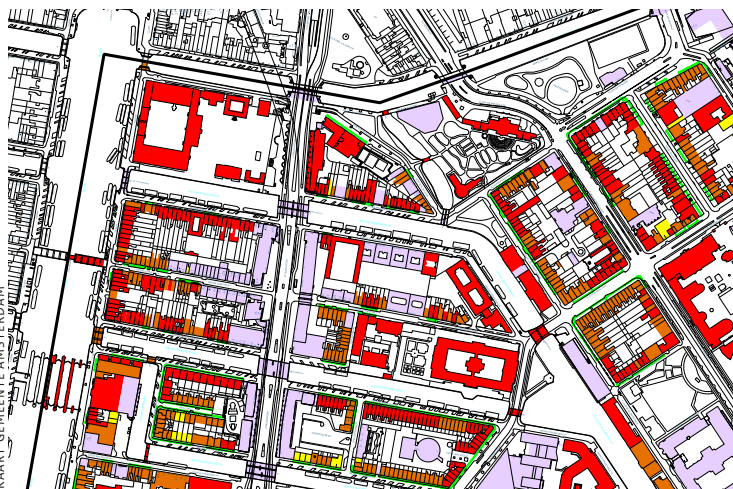

Foto voorzijde De zogenoemde 'koloniewoningen' in het beschermde gezicht van Frederiksoord in Drenthe zijn in de negentiende eeuw gebouwd in opdracht van de Maatschappij van Weldadigheid

Zogenaemde 'orde-1-panden' aan de Nieuwe Prinsengracht in de oostelijke binnenstad van Amsterdam

Op een waarde-ringskaart uit het bestemmingsplan voor de oostelijke binnenstad van Amsterdam is rood een pand van orde 1, bruin orde 2 en geel orde 3. Paars is nieuwbouw van na 1940

Ordeaanduiding en variatie in bouwhoogte

De oostelijke binnenstad van Amsterdam is onderdeel van de zeventiende-eeuwse stadsuitleg. In het bestemmingsplan voor het stadsgezicht is met een dubbelbestemming de stedenbouwkundige waarde beschermd. Het gaat daarbij om het typerende stratenpatroon, de bouwdiepte, binnenterreinen en tuinen, straatwand- en gevelopbouw, het daklandschap, kapvormen en de waterstructuur. Verder zijn er zogenaemde 'ordeaanduidingen' voor gebouwen en bijzondere ensembles opgenomen. Deze zijn gekoppeld aan verschillende beschermende regelingen. Bijvoorbeeld een restauratieve of behoudsmatige aanpak bij panden van een hogere orde. Bij vernieuwing van waardevolle serie- of ensemblebouw wordt een gelijkmatige aanpak verplicht gesteld. Bij de hogere orden moeten de nok- en goothoogte bij verbouw worden gehandhaafd. Voor waardevolle bebouwing van een lagere orde staat het gemiddelde aantal bouwlagen centraal. Bij vernieuwing bij deze klasse mag er maximaal één bouwlaag hoger of lager gebouwd worden. Op die manier wordt een uniforme bouwhoogte voorkomen en blijft de karakteristieke afwisseling in bouwhoogten bestaan.

Gedetailleerd

In een beschermend bestemmingsplan kunnen zeer gedetailleerde regels over de bebouwde en onbebouwde omgeving worden opgenomen. Het kan daarbij gaan om het beschermen van bijvoorbeeld historische rooilijnen, beeldbepalende panden, dakvormen, bruggen, materiaalsoorten, historisch kleurgebruik, straatmeubilair en groenaanleg. Vanwege de uiteenlopende aard van het historische karakter en de historische ruimtelijke structuur van de gezichten valt een vast stramien voor een beschermend bestemmingsplan niet te geven. De voorbeelden in deze gids geven aan hoe verschillend de gezichten kunnen zijn.

Globaal

In sommige gevallen kan er gekozen worden voor een globaal beschermend bestemmingsplan met een uitwerkingsplicht. Van een historisch industrieel complex bijvoorbeeld dat zijn oorspronkelijke functie verloren heeft en een andere bestemming krijgt, is de eindbestemming soms nog niet bekend. Randvoorwaarden over behoud en versterking van het bijzondere karakter kunnen aan de zogeheten uitwerkingsplicht gekoppeld worden. Bijvoorbeeld de uitkomst van een stedenbouwkundige visie of een zogenaamd beeldkwaliteitsplan.

WELSTAND

Stads- en dorpsgezichten zijn blijkens artikel 1 van de Monumentenwet 1988 van waarde vanwege hun 'schoonheid', 'ruimtelijke of structurele samenhang' of hun 'wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde'. Welstandsbepalingen ter bescherming van deze waarden kunnen volgens de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State worden aangemerkt als ruimtelijk relevant (ABRvS, 26 september

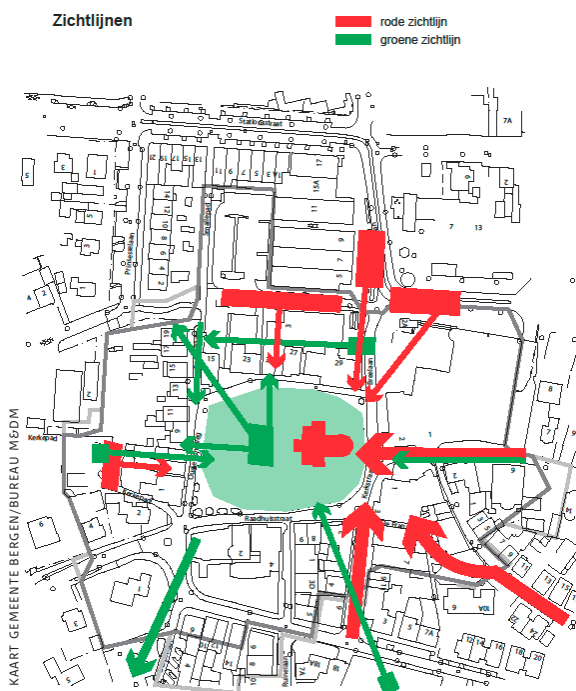

Adviesinstantie ruimtelijke kwaliteit

De historische dorpskern van Bergen is een beschermd dorpsgezicht. Waardevol in het gebied is het met bomen omgeven plein met de Ruïnekerk. Bijzonder zijn ook de oorspronkelijke kerkenpaden met waardevolle doorzichten. Het bestemmingsplan is sterk consoliderend van aard. Regels gericht op bescherming van het waardevolle karakter zijn opgenomen in een dubbelbestemming. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van de gemeente speelt een belangrijke rol via het bestemmingsplan. Deze geeft advies bij omgevingsvergunningen voor afwijkingen van de bouwregels en bij werkzaamheden in de openbare ruimte. Een afwijking of aanlegvergunning wordt uitsluitend toegestaan of verleend na advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Deze beoordeelt of de cultuurhistorische waarde niet onevenredig wordt aangetast. Een beeldkwaliteitsplan vormt daarbij het beoordelingskader en is onderdeel van het bestemmingsplan.

De historische bebouwing van het beschermde dorpsgezicht Bergen ligt geconcentreerd rond het groene dorpsplein met de Ruïnekerk

In het Beeldkwaliteitsplan Bergen Centrum staan de zichtlijnen rond de Ruïnekerk aangegeven, gekoppeld aan de regels en opgenomen als bijlage in het bestemmingsplan

2007, nr. 200701448/1). In tegenstelling tot een regulier bestemmingsplan kunnen in de regels van een bestemmingsplan voor een beschermd gezicht dus welstandsbevestigingen worden opgenomen. Denk bijvoorbeeld aan eisen omtrent het gebruik van kleuren en materialen.

In aanvulling op bouwregels in het bestemmingsplan kan de gemeente eventueel ook in een welstandsnota specifieke eisen opnemen over bouwactiviteiten. Op die manier kunnen gemeenten beoordelen of een bouwplan past bij het bijzondere karakter van het beschermde gezicht. In een welstandsnota staan beleidsregels die alleen toegepast kunnen worden op bouwactiviteiten waar een vergunning voor nodig is. Welstandsbevestigingen in een bestemmingsplan kunnen ook betrekking hebben op andere werkzaamheden. Een gemeentelijke welstandscommissie of een stadsbouwmeester kan advies geven aan de gemeente of bouwplannen voldoen aan de welstandseisen. In sommige gemeenten is de welstandscommissie samengevoegd met de gemeentelijke monumentencommissie.

Beeldkwaliteitsplan

Een beeldkwaliteitsplan heeft geen juridische status. Het is een visie op de manier waarop er het beste omgegaan kan worden met de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Op een stimulerende wijze geeft een beeldkwaliteitsplan de mogelijkheid om het bijzondere karakter van een beschermd gezicht te behouden, te versterken en te benutten bij bouwplannen. Een beeldkwaliteitsplan biedt uitgangspunten voor bouwplannen, voor regels in het bestemmingsplan, en voor criteria voor de welstandsnota.

Sloop - nieuwbouw

Op grond van artikel 2.1 lid 1 onder h van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is voor het slopen van een bouwwerk in een beschermd gezicht een omgevingsvergunning nodig. Als er niet aannemelijk wordt gemaakt dat

er voor het te slopen bouwwerk een passend bouwwerk in de plaats komt, kan deze vergunning op grond van artikel 2.16 van de *Wabo* worden geweigerd. De gemeente kan beleid ontwikkelen over de toepassing van dit artikel. Als er een omgevingsvergunning voor het bouwen van het vervangende bouwwerk is aangevraagd, maar deze nog niet is verleend, kan de omgevingsvergunning voor sloop op grond van artikel 3.4 lid 1 van de *Wabo* worden aangehouden. Het doel hiervan is te voorkomen dat er ongewenste braakliggende terreinen in de historische structuur ontstaan. Bovendien kan er zo beoordeeld worden of nieuwbouw voldoende rekening houdt met het bijzondere karakter van het beschermde gezicht.

ONDERZOEK

Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan hoort op grond van artikel 3.1.6 van het *Besluit ruimtelijke ordening* onderzoek gedaan te worden naar ruimtelijk relevante aspecten. Dit onderzoek heeft betrekking op bijvoorbeeld archeologie, natuur, milieu, verkeer, economie en geluid, en sinds 1 januari 2012 ook op cultuurhistorie. Meer informatie over cultuurhistorisch onderzoek in de ruimtelijke ordening

kunt u vinden in de uitgave *Rekening houden met cultuurhistorische waarden*, te vinden op www.cultureelerfgoed.nl. Specifiek voor beschermde gezichten zijn er globaal vier stappen te onderscheiden die kunnen helpen bij het onderzoek.

1. Inzicht krijgen in de cultuurhistorische waarden.
2. Inzicht krijgen in de ruimtelijke ontwikkelingen.
3. Waarden en ontwikkelingen op elkaar afstemmen.
4. Verankeren in het bestemmingsplan.

Stap 1

De eerste stap is het inventariseren en waarderen van de historische structuur en ruimtelijke karakteristieken van het beschermde gezicht. De toelichting bij het aanwijzingsbesluit kan daarvoor aanknopingspunten bieden en is te raadplegen op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Soms is deze toelichting erg beknopt. Daarom doen gemeenten vaak aanvullend cultuurhistorisch onderzoek.

Stap 2

De tweede stap is het in beeld brengen van de ontwikkelingen die in het gebied spelen of op stapel staan. Voorafgaand aan een bestemmingsplan wordt vaak een Nota van Uitgangspunten opgesteld, die hiervoor gebruikt kan worden.

Stap 3

Daarna wordt vastgesteld of de ontwikkelingen van invloed zijn op de cultuurhistorische waarden van het beschermde gezicht. De vraag is of, en zo ja, hoe deze ontwikkelingen inspelen op het bijzondere karakter. Met stap 3 wordt dus de toekomstige inrichting van het gezicht bepaald. Vaak gebeurt dit apart in een toekomstvisie of in een landschapsontwikkelingsplan, stedenbouwkundig plan of beeldkwaliteitsplan.

Dit heeft voordelen. Zo is het mogelijk in het voortraject met de betrokken partijen op een stimulerende manier invulling te geven aan de opgave. Er kan bovendien kennis van deskundigen of ontwerpers ingeschakeld worden.

Architectonische visie als basis

Het beschermde dorpsgezicht Noordwestelijk Villagegebied in Hilversum bestaat uit verschillende villaparken. Kenmerkend is een duidelijke ruimtelijke samenhang vanwege het groene karakter en de harmonische aansluiting van de villaparken onderling. Een sluipende verandering is de omvorming van de villa's tot kantoren en de aanleg van appartementencomplexen. Dit heeft gevolgen voor het architectonische beeld, maar ook voor de groenaanleg vanwege de vraag naar parkeer-ruimte. Voorafgaand aan het bestemmingsplan zijn er richtlijnen onderzocht die behoud en versterking van het bijzondere karakter nastreven. Hiertoe is de Visie Noordwestelijk Villagegebied opgesteld. Flexibiliteitsbepalingen in het bestemmingsplan maken het mogelijk te sturen op de gewenste ruimtelijke inrichting. Zoals de oriëntatie en plaatsing van bebouwing, het toelaten van in de omgeving passende aan- en bijgebouwen, of situaties waarin afwijkende kapvormen gewenst zijn. Nadere eisen kunnen gesteld worden aan bebouwing en verhardingen, waarbij rekening gehouden dient te worden met historisch waardevolle lijnen en plekken.

Een van de villa's in het beschermde gezicht Noordwestelijk Villagegebied in Hilversum

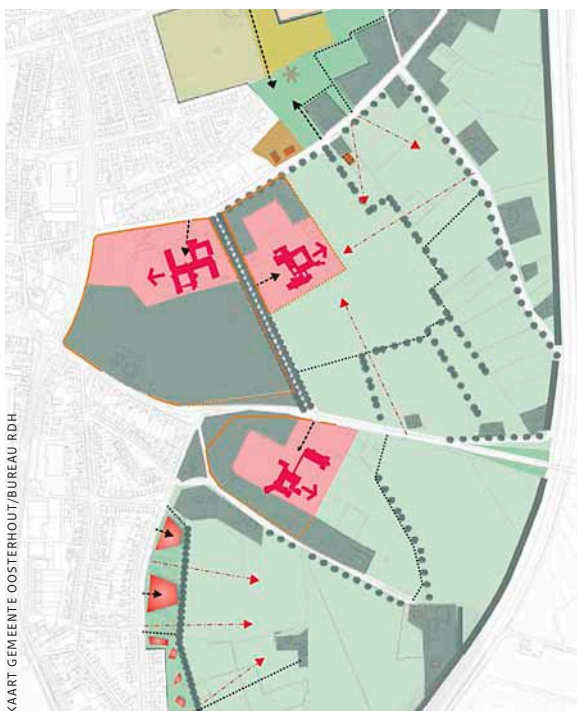
Ontwikkelings- en beheersvisie

De Heilige Driehoek is een klooster-enclave aan de rand van Oosterhout in Noord-Brabant. Het bestaat uit een landelijk gebied en de Sint-Paulusabdij, de Onze-Lieve-Vrouwe-abdij en het klooster Sint-Catharinadal. Verschillende nieuwbouw-initiatieven stonden op gespannen voet met het bijzondere karakter van het gebied. Daarom is er een ontwikkelings- en beheersvisie opgesteld. Deze visie stelt de waarden zeker en past veranderingen op een zorgvuldige wijze in. Daarvoor is er eerst een stedenbouwkundige analyse van het gebied opgesteld. Deze gaf aanknopingspunten voor een ruimtelijk schema, geïnspireerd op het bijzondere karakter, als richtlijn voor nieuwe bebouwing. De uitkomsten zijn verankerd in het bestemmingsplan. In een dubbelbestemming zijn afwijkingsregels en regels ten aanzien van aanlegactiviteiten opgenomen. Voordat de gemeente beslist over een aanvraag wordt de welstands- en monumentencommissie om advies gevraagd. Binnen alle bestemmingen zijn groenvoorzieningen en water toegestaan, zodat versterking van de landschappelijke structuur direct mogelijk wordt gemaakt.

Karakteristiek voor de Heilige Driehoek is niet alleen de kloosterbebouwing, maar ook de samenhang met tuinen en begraafplaatsen, zoals hier van de Sint-Paulusabdij

Op een zogenoemde 'visiekaart' voor de Heilige Driehoek in Oosterhout staan in het rood de kloostercomplexen en de omliggende zichtlijnen

KAART GEMEENTE OOSTERHOUT/BUREAU RDH

Stap 4

De uitkomsten van het onderzoek bepalen welk type bestemmingsplan geschikt is voor het gezicht. Dit is stap 4, een optimale verankering van de kwaliteiten van het gezicht in de toelichting, regels en verbeelding van het beschermende bestemmingsplan.

Specifieke regels kunnen opgenomen worden met betrekking tot de vorm, breedte en indeling van de gevels, de breedte van de kavels, de bouwmaterialen, de hoogte van de goten, de totale bouwhoogte, de richting van de bouw en de nokken en de vormen van de daken. Ook openbare ruimten kunnen beschermd worden door er bestemmingen aan toe te kennen en door regels te stellen. Deze regels hebben betrekking op de bestrating, groenaanleg, rooilijnen en dwarsprofielen van straten, pleinen, stegen, brandgangen en overbouwde doorgangen, en dus ook op de vernauwing of verbreding van straten. De regels kunnen ook ingericht worden om ontwikkelingen mogelijk te maken die het ruimtelijke karakter van het gezicht versterken.

PLANREGELS

Uit de voorbeelden in deze gids wordt duidelijk dat er verschillende opties zijn bij het opstellen van een beschermend bestemmingsplan. Hoewel zo'n plan altijd een kwestie van maatwerk is, zijn er algemene uitgangspunten te formuleren.

Dubbelbestemming

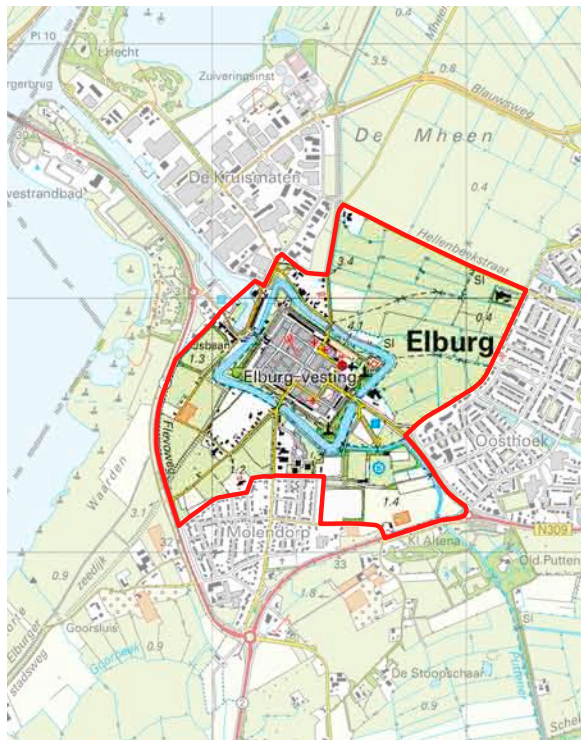
De toelichting op een beschermend bestemmingsplan gaat in op de bescherming van het gezicht. Dat geldt ook voor het beleid voor de ruimtelijke kwaliteit, zoals de relatie met welstand. In de regels van het bestemmingsplan krijgt de bescherming van het gezicht vorm. Het is gebruikelijk een zogenoemde dubbelbestemming op te nemen, zoals 'Waarde - Beschermd Stads- of Dorpsgezicht'. Het is ook mogelijk om apart in bestemmingen als 'Wonen' en 'Groen' regels op te nemen. De omschrijving van de bestemming gaat in op de doelstelling en de te beschermen cultuurhistorische waarde. Bouwregels voor de bebouwde ruimte en aanlegregels voor de onbebouwde ruimte zijn gericht op het behoud en het versterken van het bijzondere karakter. Wat er geregeld wordt en hoe dit geregeld wordt, is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek.

Adviesinstantie

De welstands- en monumentencommissie of een andere deskundige commissie kan als adviesinstantie worden opgenomen. Bijvoorbeeld voordat de gemeente een omgevingsvergunning afgeeft of een flexibiliteitsbepaling toepast. Of er hiervoor wordt gekozen is afhankelijk van het gemeentelijke beleid. De vraag of er voldoende kennis aanwezig is binnen de gemeente speelt hierbij ook een rol.

Verbeelding

De begrenzing van het beschermde gezicht wordt weergegeven op de verbeelding. Op de verbeelding kunnen ook ruimtelijke karakteristieken worden opgenomen, zoals historische rooilijnen, beeldbepalende panden en zichtrelaties.

De historische buitenplaatsen in 's-Graveland bevatten niet alleen tuinen en parken, maar ook bossen met indrukwekkende lanen

Elburg is met zijn gridpatroon een fraai voorbeeld van middeleeuwse stedenbouw. Ook het omringende landschap maakt onderdeel uit van het beschermde stadsgezicht

Dit laatste is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek en het beleid voor de ruimtelijke kwaliteit.

OMGEVING

Een beschermd gebied kan niet los worden gezien van zijn omgeving. De schootsvelden van een vestingstad vertellen evenveel over de historie van het gebied als de stad zelf. Een beschermd dijkdorp is vaak ook karakteristiek vanwege de ligging in een polder en de landelijke uitstraling. Deze omgeving is niet altijd opgenomen binnen de begrenzing van een beschermd gezicht. Sinds 1 januari 2012 moeten alle bestemmingsplannen rekening houden met cultuurhistorische waarden. Het is daarom belangrijk bij een bestemmingsplan voor of nabij een beschermd gezicht de 'omgevingswaarde' te onderzoeken. Het behouden en het versterken van deze omgevingswaarde kan dan ook verankerd worden in het bestemmingsplan.

Beschermen van het landgoedkarakter

Het beschermde dorpsgezicht 's-Graveland is aangewezen vanwege de vele landgoederen. Deze liggen op het aantrekkelijke overgangsgebied van het veenlandschap naar de zandafzettingen van het Gooi. De landgoederen bestaan uit monumenten, beschermde historische buitenplaatsen, agrarische percelen en natuurbeschermingsgebieden. In de regels ter bescherming van de cultuurhistorische waarde van het gebied is een beschrijving in hoofdlijnen opgenomen. Die verwijst naar de waarde zoals die beschreven is in de toelichting op het aanwijzingsbesluit van het beschermde dorpsgezicht. In het bestemmingsplan krijgt het behoud van de dakvormen specifieke aandacht. Zo is er een aparte 'kappenkaart' met nokrichtingen van de beeldbepalende bebouwing opgenomen. De bescherming zit hem in het bijzonder in de aanduiding van de groene en agrarische bestemmingen met bijzondere cultuurhistorische waarde. Zo wordt het typerende karakter van het gebied van afwisselend open en dichte landschappen beschermd.

ARCHEOLOGIE

Archeologische resten kunnen informatie bevatten over de geschiedenis van het ontstaan en de bewoning van een beschermd gezicht. In een bestemmingsplan hoort rekening te worden gehouden met de archeologische waarde. De gemeente kan daarvoor in het bestemmingsplan een omgevingsvergunning verplicht stellen voor aanlegactiviteiten, als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder b van de Wabo. Dit zijn vaak werkzaamheden waarbij de bodem kan worden verstoord. In het bestemmingsplan kan ook worden bepaald dat er voorafgaand aan de verlening van een omgevingsvergunning voor een bouw- of aanlegactiviteit archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden. De bevindingen van het vooronderzoek worden opgenomen in een archeologisch rapport. Worden er belangwekkende archeologische sporen aangetroffen, dan kan aan de omgevingsvergunning een voorschrift worden verbonden. Bijvoorbeeld over opgraving, behoud van de sporen in de bodem of over deskundige begeleiding van de activiteit door een archeoloog. De grondslag hiervan ligt in de artikelen 39 tot en met 41 van de Monumentenwet 1988 en artikel 5.2 van het Besluit omgevingsrecht (Bor). Voor rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten bevat artikel 5.2 lid 3 van het Bor nog een specifieke bepaling. Deze richt zich op de omgevingsvergunning voor het slopen – als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder h Wabo – van een bouwwerk in een beschermd gezicht. In het belang van de archeologische monumentenzorg kan hieraan een voorschrift voor de manier van slopen worden verbonden.

Regels voor bescherming en ontwikkeling

De middeleeuwse handelsstad Appingedam in Groningen ontleent zijn naam aan een afdamming van het riviertje de Apt. Ondernemers willen uitbreiden en vernieuwen binnen de mogelijkheden van de karakteristieke bebouwing. Modernisering van woningen, voorzieningen en daaraan gerelateerde nieuwbouw spelen ook. In het bestemmingsplan voor het stadsgezicht is gezocht naar de juiste balans tussen bescherming en ontwikkeling. In een dubbelbestemming zijn regels opgenomen met betrekking tot aanleg- en sloopactiviteiten. Ook zijn er specifieke bouwregels opgenomen die de kapvorm, gevelbreedte, goothoogte, maatvoering van gevelopeningen en dergelijke regelen. Verder zijn beschermde gevelwanden en gevellijnen aangeduid. Het bestemmingsplan is gedetailleerd. Een wijzigingsbevoegdheid in de regels maakt ontwikkelingen mogelijk. Van deze bevoegdheid kan gebruik worden gemaakt als de cultuurhistorische waarde niet-onevenredig wordt aangetast. De monumentencommissie van de gemeente beoordeelt de interpretatie en rekbaarheid van het begrip 'niet-onevenredig'.

Een van de straten in Appingedam met karakteristieke gevelwanden, aaneengesloten gevellijnen en een samenhangende bebouwingsschaal

HANDREIKING ERFGOED EN RUIMTE

Iedere situatie vraagt om maatwerk. Elke plek is immers anders. Ook biedt de hiervoor genoemde wet- en regelgeving verschillende keuzemogelijkheden. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft daarom een digitale handreiking opgesteld voor de gebiedsgerichte erfgoedzorg. De *Handreiking erfgoed en ruimte* op www.cultureelerfgoed.nl helpt bij het omgaan met erfgoed en het maken

van deze keuzes. Zo zijn er stappenplannen opgenomen voor het borgen van erfgoed in het bestemmingsplan en de structuurvisie. Waar mogelijk wordt er gewezen op de wettelijke verplichtingen en welke opties er zijn. In de handreiking zijn ook relevante jurisprudentie, voorbeeldregels, voorbeeldplannen en andere aspecten over beschermde gezichten te vinden.

INFORMATIE EN ADVIES

Wilt u meer weten of advies over dit onderwerp, neem dan contact op met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: InfoDesk, 033 – 421 7 456, info@cultureelerfgoed.nl.

NUTTIGE WEBADRESSEN

- www.cultureelerfgoed.nl, met informatie over wanneer er wel en geen omgevingsvergunning nodig is in een beschermd gezicht.
- www.cultureelerfgoed.nl/monumenten/stads-en-dorpsgezichten, met de aanwijzingsbesluiten van de beschermde gezichten en de toelichtingen daarop.
- www.cultureelerfgoed.nl/handreikingerfgoeden ruimte, met jurisprudentie over beschermende bestemmingsplannen, voorbeeldregels en voorbeeldplannen.
- www.projectenbankcultuurhistorie.nl, met voorbeelden die betrekking hebben op beschermde gezichten.
- www.ruimtelijkeplannen.nl, met bestemmingsplannen voor beschermde gezichten die redelijk recent zijn vastgesteld.
- www.monumenten.nl, met informatie over beschermde stads- en dorpsgezichten.
- www.kich.nl, met kaarten van beschermde gezichten.
- De provinciale websites, met cultuurhistorische waardekaarten van de provincies.

ANDERE GIDSEN

Deze en andere gidsen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed kunt u vinden op www.cultureelerfgoed.nl.

- *Beschermde stads- en dorpsgezichten*
- *Beheer en onderhoud van monumentale begraafplaatsen*

- *De wederopbouw (1940-1965) nader bezien*
- *Vroeg-naoorlogse woonwijken*
- *Infrastructuur*
- *Historische wegen*
- *Ruilverkaveling*
- *Ontginningen uit de twintigste eeuw*
- *Stelling van Amsterdam*
- *De Afsluitdijk*
- *De Nieuwe Hollandse Waterlinie*
- *Wet op de archeologische monumentenzorg*
- *Behoud in situ*
- *Archeologie en ruimtelijke ordening*
- *Gemeentelijke archeologische verwachtingskaarten*
- *Beekdalen en archeologie*

Gids Wetten en regelingen 2 augustus 2012

Eindredactie Dirk Snoodijk

Redactieraad Ruben Abeling, Taco Hermans, Michiel van Hunen, Mariël Kok, Cor van Kooten, Renate Pekaar en Danielle Takens

Tekst Jaap Evert Abrahamse, Fulco van den Berg, Fon Habets, Lammert Prins, Lodewijk van Roij, Cees van Rooijen, Peter Timmer en Truus Veldhuis

Afbeeldingen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, tenzij anders vermeld

Vormgeving ontwerperjanhaandrikman, Doornenburg

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

ISSN 2210-4704

Gratis abonnement op het Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: info@cultureelerfgoed.nl of 033 – 421 7 456. De InfoDesk is er ook voor adreswijzigingen en al uw vakinhoudelijke vragen.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort
033 – 421 7 421 | fax 033 – 421 7 799
info@cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl (met routebeschrijving en parkeermogelijkheden)

Archief, bibliotheek en collecties

Open ma t/m vr 9-17 uur
bibliotheek@cultureelerfgoed.nl

Vestiging Lelystad

Oostvaardersdijk 01-04 | 8244 PA Lelystad
0320 – 269 700

Vestiging Amsterdam

Hobbemastraat 22 | 1071 ZC Amsterdam
033 – 421 7 421

Vestiging Rijswijk

Visseringlaan 3 | 2288 ER Rijswijk
070 – 307 3 800

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed staat voor de bescherming van het roerende en onroerende erfgoed van nationaal belang. Met specialistische kennis stimuleert de dienst een goede zorg voor archeologie, monumenten, cultuurlandschap, beeldende kunst en kunstnijverheid.

Een bezoek aan de Rijksdienst in Amersfoort valt wellicht te combineren met een bezoek aan Kunsthal Kade verderop in hetzelfde gebouw. Zie voor de actuele tentoonstellingen www.kunsthalkade.nl.